

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра мистецьких дисциплін та методик їх навчання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА»**

**рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)
освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Кременець – 2021

УДК 378:373.091.12.011-051:78

Рекомендовано до друку

*Вченою радою факультету соціально-педагогічної освіти та мистецтв
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
(протокол № 10 від 20.05.2021 р.).*

Рецензенти:

Мельник Ольга Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Соляр Лариса Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мистецьких дисциплін та методик їх навчання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва: методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни для студентів, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) / уклад. П. М. Яловський. Кременець: КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2021. 33 с.

Методичні рекомендації висвітлюють теоретичні та практичні аспекти формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва; вміщують інформацію щодо змісту модулів і тем дисципліни, плани семінарських та практичних занять, дефініції ключових понять за темами курсу, вказівки щодо виконання завдань для самостійної роботи та індивідуальних навчально-дослідних завдань, перелік запитань до заліку, список рекомендованої літератури. Видання адресоване студентам, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), викладачам закладів вищої освіти, педагогам-музикантам.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Структура навчальної дисципліни	6
2. Програма навчальної дисципліни.....	7
3. Семінарські та практичні заняття.....	8
4. Самостійна робота.....	14
5. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої музично-педагогічної освіти	19
6. Критерії оцінювання самостійної роботи студентської молоді	20
7. Підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань	20
8. Питання до заліку.....	22
9. Система поточного і підсумкового контролю.....	23
10. Рекомендована література.....	25
11. Додатки.....	27

Вступ

Процеси глобалізації, перебудови соціальної сфери, інформатизації та євроінтеграції обумовлюють докорінні зміни вітчизняної парадигми вищої музично-педагогічної освіти. Сьогодні зростає потреба модернізації системи професійної підготовки фахівців, здатних до ефективного здійснення музично-освітньої діяльності, творчості, рефлексії, постійного самовдосконалення, професійно-педагогічного та музично-виконавського розвитку. У цьому контексті ключовим завданням закладу вищої освіти є формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, що передбачає озброєння студентської молоді системою знань, умінь, навичок, досвіду, а також сприяє розвитку особистісних якостей та здібностей. Досягнення цієї мети уможлиблює вивчення здобувачами вищої музично-педагогічної освіти низки навчальних дисциплін, чільне місце серед яких посідає позакредитний освітній компонент «Професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва».

Означений курс побудовано на основі інтеграції змісту фахових і психолого-педагогічних дисциплін. Такий підхід забезпечує формування у майбутніх педагогів-музикантів системи узагальнених компетентностей та здатності до їх практичного застосування у музично-освітній діяльності, а також сприяє розвитку навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва» є узагальнення та удосконалення набутої здобувачами вищої музично-педагогічної освіти системи знань, умінь, навичок і досвіду, а також формування здатності до її практичного застосування у процесі виконання професійних завдань.

Основні завдання курсу:

- 1) актуалізація та поглиблення психолого-педагогічних, музично-теоретичних і методичних знань;
- 2) розвиток загальнопедагогічних, музично-аналітичних, методичних і музично-творчих умінь;
- 3) узагальнення професійного досвіду студентської молоді;
- 4) розвиток у здобувачів вищої освіти рефлексії;
- 5) формування практичної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до здійснення фахової діяльності у закладах загальної середньої освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої музично-педагогічної освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

- загальні:
  - здатність до аналізу, синтезу, організації і планування;
  - здатність до засвоєння основ професійних знань;
  - навички прийняття рішень та розв'язання проблем;
  - навички пошуку та управління інформацією;
  - прагнення до самовдосконалення;
  - бажання досягти успіху;
  - здатність до самоосвіти.
- фахові:

- усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії;
- уміння творчо реалізовувати музичну освіту школярів;
- уміння використовувати у професійній діяльності новітні засоби навчання;
- здатність до педагогічної та музичної творчості;
- здатність до самостійного аналізу наукової, методичної, психологічної літератури у галузі музичної педагогіки;
- вміння планувати й реалізовувати позакласну та позашкільну музично-виховну роботу.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення здобувачами вищої освіти таких освітніх **результатів:**

- знати сутність та структуру професійної компетентності педагогів-музикантів;
- розуміти значення фахових дисциплін у процесі формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва;
- усвідомлювати сучасні вимоги до рівня професійної підготовки педагогів-музикантів;
- уміти ефективно застосовувати професійні знання у процесі виконання музично-освітніх завдань;
- володіти системою загальнопедагогічних і музично-практичних умінь;
- усвідомлювати сучасні напрямки, засоби, форми та методи музичного виховання школярів у контексті реалізації ідей концепції «Нова українська школа»;
- виявляти здатність до самоконтролю, самопізнання, самовдосконалення, мистецької рефлексії;
- уміти здійснювати музично-просвітницьку діяльність.

На вивчення навчальної дисципліни «Професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва» відводиться 60 годин.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		лекції	практ.	лаб.	с. р.
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва					
Тема 1. Професійна компетентність як необхідний результат фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва	7	2			5
Тема 2. Фахові дисципліни у професійному становленні майбутніх учителів музичного мистецтва	6	1	2		3
Разом за змістовим модулем 1.	13	3	2		8
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти формування структурних компонентів професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва					
Тема 3. Сучасні вимоги до особистості педагога-музиканта	11	2	2		7
Тема 4. Знання як основа професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва	8	2	2		4
Тема 5. Уміння та навички у структурі професійної компетентності педагогів-музикантів	11	2	2		7
Тема 6. Значення професійного досвіду у фаховому становленні здобувачів вищої музично-педагогічної освіти	10	1	2		7
Тема 7. Рефлексія та механізми її розвитку	7	2	2		3
Разом за змістовим модулем 2.	47	9	10		28
Усього годин	60	12	12		36

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва

Тема 1. Професійна компетентність як необхідний результат фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

«Професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва» як навчальна дисципліна. Її зміст, завдання, міждисциплінарні зв'язки та значення у системі фахової підготовки здобувачів вищої музично-педагогічної освіти. Сутнісна характеристика понять «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва». Структура професійної компетентності педагога-музиканта.

Тема 2. Фахові дисципліни у професійному становленні майбутніх учителів музичного мистецтва.

Музично-теоретичні, музично-виконавські та методико-практичні освітні компоненти у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Перелік предметних компетентностей із фахових дисциплін.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти формування структурних компонентів професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва

Тема 3. Сучасні вимоги до особистості педагога-музиканта.

Мотиваційна сфера як рушійна сила фахового становлення та подальшої музично-освітньої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва. Сутність та зміст ціннісних орієнтацій майбутніх учителів музичного мистецтва. Професійно-особистісні якості та здібності педагога-музиканта.

Тема 4. Знання як основа професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Сутнісна характеристика поняття «знання». Психолого-педагогічні, музично-теоретичні та методичні знання. Їх значення у професійному становленні майбутніх учителів музичного мистецтва.

Тема 5. Уміння та навички у структурі професійної компетентності педагогів-музикантів.

Аналіз понять «уміння», «навичка». Загальнопедагогічні уміння (педагогічне спілкування, організаторські вміння, педагогічний контроль, уміння і навички самостійної роботи, педагогічна техніка, педагогічна творчість). Музично-практичні уміння як результат вивчення фахових дисциплін. Класифікація музично-практичних умінь і навичок (музично-виконавські, музично-аналітичні, музично-творчі, методичні).

Тема 6. Значення професійного досвіду у фаховому становленні здобувачів вищої музично-педагогічної освіти.

Сутність професійного досвіду майбутніх педагогів-музикантів. Досвід здійснення зі школярами різних видів музичної діяльності. Досвід участі позааудиторній музичній діяльності. Педагогічна практика як засіб інтеграції, практичного втілення та удосконалення здобутих у процесі навчання знань, умінь і навичок.

Тема 7. Рефлексія та механізми її розвитку.

Сутнісна характеристика поняття «рефлексія». Мистецька рефлексія педагога-музиканта. Професійне самовдосконалення як передумова успішної фахової діяльності учителя музичного мистецтва.

3. Семінарські та практичні заняття

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва

Практичне заняття № 1 (2 год.)

Тема: Предметні компетентності із фахових дисциплін.

План заняття

I. Аналіз рівня засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань.

Питання для обговорення:

1. Сутнісний аналіз поняття «фахові дисципліни». Перелік фахових освітніх компонентів.
2. Музично-теоретичні дисципліни та їх значення у професійному становленні майбутніх учителів музичного мистецтва.
3. Мета та завдання музично-виконавських дисциплін.
4. Методико-практичні дисципліни у системі професійної підготовки здобувачів вищої музично-педагогічної освіти.
5. Предметні компетентності як результат вивчення фахових дисциплін.

II. Перевірка завдання для самостійної роботи. Проаналізувати особливості втілення предметних компетентностей із фахових дисциплін у процесі реалізації мистецької освіти старшокласників.

III. Підсумки заняття. Оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентської молоді.

Ключові поняття:

Фахові дисципліни – музичні освітні компоненти циклу професійної підготовки, вивчення яких забезпечить формування у майбутніх учителів музичного мистецтва професійної компетентності.

Музично-теоретичні дисципліни – освітні компоненти, спрямовані на розвиток у студентської молоді музикальності, формування у них системи музично-теоретичних знань і пов'язаних із ними умінь, а також здатності до їх практичного застосування для виконання музично-педагогічних завдань у закладах загальної середньої освіти. До таких дисциплін відносяться

елементарна теорія музики, сольфеджіо, аналіз музичних творів та поліфонія, історія української та зарубіжної музики.

Музично-виконавські дисципліни – це освітні компоненти, метою яких є формування у майбутніх учителів музичного мистецтва системи художньо-інтерпретаційних компетенцій, компетентностей та досвіду. Групу музично-виконавських дисциплін утворюють інструментальні (основний музичний інструмент, додатковий музичний інструмент, оркестровий клас), вокальні (постановка голосу з елементами естрадного співу) та диригентсько-хорові освітні компоненти (хорознавство, хорове диригування, хоровий клас).

Методико-практичні дисципліни – освітні компоненти, вивчення яких забезпечує формування у студентської молоді системи умінь і навичок ефективною та творчою реалізації музичної освіти школярів засобами новітніх технологій, методів, прийомів. До таких дисциплін відносяться теорія і методика навчання мистецтв у школі (музичне мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво»), музична інформатика, педагогічна практика (пропедевтична (ознайомлювальна), навчально-педагогічна (пробні уроки в школі), переддипломна педагогічна).

Предметні компетентності – це компетентності, формування яких відбувається у процесі вивчення певної навчальної дисципліни.

Контрольні запитання:

1. Висвітліть сутність поняття «фахові дисципліни».
2. Які освітні компоненти утворюють групу музично-теоретичних дисциплін? Розкрийте їхнє значення для ефективного здійснення музично-освітньої діяльності у закладах загальної середньої освіти.
3. Назвіть та охарактеризуйте види музично-виконавських освітніх компонентів. Яка їх роль у формуванні професійної компетентності здобувачів вищої музично-педагогічної освіти?
4. Обґрунтуйте значення методико-практичних дисциплін у професійному становленні майбутніх учителів музичного мистецтва.
5. Яке місце посідає педагогічна практика у формуванні професійної компетентності студентської молоді?

Література

Базова: [3].

Допоміжна: [21].

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти формування структурних компонентів професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва

Практичне заняття № 2 (2 год.)

Тема: Ціннісно-мотиваційний компонент у структурі професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

План заняття

I. Аналіз рівня засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань.

Питання для обговорення:

1. Мотиваційна сфера як ключова складова ціннісно-мотиваційного компонента професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Зміст мотиваційної сфери педагогів-музикантів.

2. Ціннісні орієнтації майбутніх учителів музичного мистецтва. Професійно-педагогічні та професійно-музичні цінності.

3. Професійно-особистісні якості та здібності педагога-музиканта.

II. Перевірка завдання для самостійної роботи. Підготувати проект «Структура особистості ідеального учителя музичного мистецтва».

III. Підсумки заняття. Оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентської молоді.

Ключові поняття:

Мотиваційна сфера – динамічна система взаємопов'язаних і однаково важливих складових (мотиви, потреби, цілі, професійні інтереси), які є рушійною силою професійного становлення майбутніх учителів музичного мистецтва.

Мотив – це внутрішній особистісний фактор, що спонукає індивіда до певних дій з метою задоволення власних потреб і стимулює особистісний розвиток.

Потреба – необхідність особистості у чомусь, що вимагає задоволення.

Ціль – мета діяльності та прогнозовані її результати.

Професійний інтерес – це пізнавальна спрямованість особистості на оволодіння певним видом трудової діяльності, яка, насамперед, передбачає позитивне ставлення до обраної професії.

Музичний інтерес – емоційно-пізнавальна спрямованість особистості, яка передбачає естетичне відношення до музичного мистецтва і формується в результаті переживання музики у процесі здійснення різних видів музичної діяльності.

Ціннісні орієнтації – складне утворення із системи взаємопов'язаних цінностей, яке передбачає здатність особистості до цілісного переживання, усвідомлення предмета або явища і оцінної діяльності.

Цінності – це компетенції, які мотивують здобувачів вищої освіти до професійного зростання, а також є невід'ємною умовою успішної організації навчально-виховного процесу.

Особистісні якості – внутрішні особливості людини, які обумовлюють її поведінку та виявляються в освітній діяльності, професійних зв'язках, спілкуванні.

Здібності – комплекс природних задатків, які обумовлюють вибір професії та успішність опанування нею.

Контрольні запитання:

1. Яке місце посідає ціннісно-мотиваційний компонент у структурі професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва?

2. Розкрийте роль мотиваційної сфери у професійному становленні здобувачів вищої музично-педагогічної освіти?

3. Охарактеризуйте професійно-педагогічні та професійно-музичні цінності особистості педагога-музиканта.

4. Якими особистісними якостями повинен володіти майбутній учитель музичного мистецтва?

5. Висвітліть сутність загальних та спеціальних здібностей педагога-музиканта.

Література

Базова: [3, 4, 6, 7].

Допоміжна: [4, 5, 14, 16].

Семінарське заняття № 1 (2 год.)

Тема: Зміст професійних знань педагога-музиканта.

План заняття

I. Аналіз рівня засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань.

Питання для обговорення:

1. Поняття «знання» у сучасній педагогічній науці.

2. Види знань учителів музичного мистецтва та їх характеристика.

II. Перевірка завдання для самостійної роботи. Проаналізувати мету, завдання, принципи, закономірності, форми реалізації музичної та мистецької освіти школярів.

III. Підсумки заняття. Оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентської молоді.

Ключові поняття:

Знання – відображення у свідомості індивіда образів предметів та явищ об'єктивної дійсності, їх властивостей, відносин між ними й закономірностей розвитку в процесі засвоєння суспільного досвіду пізнання.

Контрольні запитання:

1. Яку роль відіграють знання у професійному становленні здобувачів вищої музично-педагогічної освіти?

2. Які психолого-педагогічні знання необхідні учителю музичного мистецтва для виконання музично-освітніх завдань у закладах загальної середньої освіти.

3. Чому музично-теоретичні знання вважають основою професійної музично-педагогічної освіти? Обґрунтуйте свою відповідь.

4. Розкрийте значення методичних знань педагога-музиканта для ефективного здійснення ним професійної діяльності.

5. Проаналізуйте свій наявний рівень сформованості професійних знань. Які знання, на Вашу думку, потребують удосконалення? Визначте шляхи їхнього розвитку.

Література

Базова: [1, 3, 4].

Допоміжна: [4, 9, 12].

Практичне заняття № 3 (2 год.)

Тема: Загальнопедагогічні та музично-практичні уміння учителя музичного мистецтва.

План заняття

I. Аналіз рівня засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань.

Питання для обговорення:

1. Сутнісна характеристика понять «уміння» і «навичка».
2. Загальнопедагогічні уміння у структурі професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.
3. Музично-практичні уміння педагога-музиканта та їх види.

II. Перевірка завдань для самостійної роботи. Розв'язати запропоновані педагогічні задачі. Здійснити художнього-педагогічний аналіз двох інструментальних творів із власного виконавського репертуару. Підготувати плани-конспекти уроків музичного мистецтва та мистецтва (клас і тема на вибір) із дидактичним забезпеченням до них.

III. Підсумки заняття. Оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентської молоді.

Ключові поняття:

Уміння – це здатність людини активізувати знання для виконання певних дій, необхідних для досягнення поставленої мети.

Навичка – сформована шляхом багаторазових вправлянь дія, для якої характерні високий рівень освоєння та відсутність поетапної свідомої регуляції.

Контрольні запитання:

1. Чи важлива для педагога-музиканта трансформація умінь у навички? Обґрунтуйте свою відповідь.
2. Якими загальнопедагогічними уміннями і навичками повинні оволодіти здобувачі вищої музично-педагогічної освіти у процесі фахової підготовки? Охарактеризуйте ці уміння та навички.
3. Проаналізуйте види та сферу застосування музично-виконавських умінь педагога-музиканта.
4. Для чого здобувачам вищої освіти необхідно працювати над розвитком музично-аналітичних умінь і навичок? Обґрунтуйте свою відповідь.
5. Які музично-творчі уміння є невід'ємною складовою професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва?
6. Якими методичними уміннями та навичками повинен володіти педагог-музикант?

Література

Базова: [1, 4, 5, 7].

Допоміжна: [4, 7, 12, 17].

Практичне заняття № 4 (2 год.)

Тема: Узагальнення професійного досвіду здобувачів вищої музично-педагогічної освіти.

План заняття

I. Аналіз рівня засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань.

Питання для обговорення:

1. Сутність професійного досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва.
2. Складові професійного досвіду здобувачів вищої музично-педагогічної освіти.
3. Педагогічна практика як засіб інтеграції, реалізації та розвитку професійного досвіду майбутніх педагогів-музикантів.

II. Перевірка завдання для самостійної роботи. Підготувати проект «Аналіз власного рівня професійної компетентності» (за результатами переддипломної педагогічної практики).

III. Підсумки заняття. Оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентської молоді.

Ключові поняття:

Професійний досвід – це складна система, утворена способами, прийомами, методами, правилами виконання професійних завдань; результат професійної діяльності фахівця.

Контрольні запитання:

1. Висвітліть сутність поняття «професійний досвід».
2. Які види професійного досвіду набувають здобувачі вищої музично-педагогічної освіти у процесі фахової підготовки?
3. Чи важливий для майбутніх педагогів-музикантів досвід участі у художніх колективах? Чому?
4. Розкрийте значення педагогічної практики у процесі формування професійного досвіду студентської молоді.
5. Що забезпечує практичну готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності?

Література

Базова: [1, 4, 7].

Допоміжна: [7, 10, 11].

Практичне заняття № 5 (2 год.)

Тема: Професійне самовдосконалення як невід’ємний компонент професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

План заняття

I. Аналіз рівня засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань.

Питання для обговорення:

1. Сутність та зміст поняття «рефлексія».

2. Мистецька рефлексія у змісті професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

3. Напрями та механізми професійного розвитку педагогів-музикантів.

II. Перевірка завдання для самостійної роботи. Скласти програму професійного самовдосконалення.

III. Підсумки заняття. Оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентської молоді.

Ключові поняття:

Рефлексія – це один із ключових механізмів активізації психічних процесів особистості з метою самовладання, організації ефективної комунікативної взаємодії із вихованцями, вирішення педагогічних проблем і регулювання усіх напрямків педагогічної діяльності в цілому; передбачає осмислення себе як цілісної особистості, яка сама розвиває індивідуальність.

Мистецька рефлексія – усвідомлення власних психічних процесів і станів у зіставленні із переживаннями, відтвореними в художньому образі твору; роздуми людини над власним життям, заглиблення до власних почуттів у зв'язку із змістом мистецького твору, у зіставлення об'єктивного змісту художніх образів із результатами самоаналізу власного внутрішнього життя.

Контрольні запитання:

1. Чи необхідно майбутнім учителям музичного мистецтва розвивати рефлексію? Обґрунтуйте свою думку.

2. Висвітліть значення мистецької рефлексії для професійної діяльності педагога-музиканта.

3. Поміркуйте та скажіть які складові Вашої професійної компетентності найбільше потребують удосконалення? Як Ви плануєте їх розвивати?

4. Чому для учителя музичного мистецтва важливо постійно самовдосконалюватися? Назвіть шляхи розвитку професійної компетентності педагогів-музикантів.

Література

Базова: [1-3, 6, 7].

Допоміжна: [2, 3, 7,].

4. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів вищої музично-педагогічної освіти над засвоєнням навчальної дисципліни «Професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва» є важливою передумовою досягнення прогнозованих результатів та передбачає опрацювання науково-педагогічної і навчально-методичної літератури, підготовку до семінарських та практичних занять, критичне осмислення ключових понять за темами курсу, створення та захист проектів, розроблення планів-конспектів уроків музичного мистецтва, розв'язання педагогічних задач, рефлексивний аналіз власних навчальних

досягнень і прогнозування напрямів професійного самовдосконалення тощо. Контроль за виконанням завдань для самостійної роботи здійснюється на семінарських і практичних заняттях. Якість виконання студентською молоддю окреслених завдань оцінюється за розробленими критеріями певною кількістю балів (від 2 до 25).

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва

Завдання для самостійної роботи № 1 (5 год.)

Зміст завдання: опрацюйте визначену науково-педагогічну літературу (автореферати дисертацій, підручники, посібники) щодо науково-методологічних засад формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Методичні рекомендації щодо виконання завдання

1. Опрацюйте визначену літературу та проаналізуйте:

– сутність та зміст понять «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва»;

– особливості та засоби формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки.

2. Створіть короткий конспект теми.

Література

Базова: [1-3, 6, 7].

Допоміжна: [1, 3, 5, 6-8, 11, 13, 15].

Завдання для самостійної роботи № 2 (3 год.)

Зміст завдання: проаналізуйте особливості втілення предметних компетентностей із фахових дисциплін у процесі реалізації мистецької освіти старшокласників.

Методичні рекомендації щодо виконання завдання

1. Проаналізуйте програму із мистецтва для учнів 9-11 класів закладів загальної середньої освіти та визначте мету, завдання, зміст, форми реалізації мистецької освіти підростаючого покоління.

2. Із курсу теорії та методики навчання мистецтв у школі (музичне мистецтво, інтегрований курс «Мистецтво») пригадайте методи та засоби мистецького виховання старшокласників.

3. Проаналізуйте особливості втілення предметних компетентностей із кожної фахової дисципліни у процесі реалізації мистецької освіти старшокласників. Підготуйте коротку доповідь.

Література

Базова: [3].

Допоміжна: [19, 21].

Інформаційні ресурси: [2-4].

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти формування структурних компонентів професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва

Завдання для самостійної роботи № 3 (7 год.)

Зміст завдання: підготуйте проект на тему: «Структура особистості ідеального учителя музичного мистецтва».

Методичні рекомендації щодо виконання завдання

1. Опрацюйте навчальний матеріал за темою лекції.
2. Проаналізуйте запропоновану літературу.
3. Поміркуйте яким, на Вашу думку, повинен бути ідеальний учитель музичного мистецтва. Особливу увагу зверніть на професійно-особистісні якості педагога-музиканта.
4. Враховуючи результати проведеного аналізу та власний досвід підготуйте доповідь на тему «Структура особистості ідеального учителя музичного мистецтва».
5. Створіть мультимедійну презентацію для висвітлення результатів розробленого проекту.

Література

Базова: [1-3, 6, 7].

Допоміжна: [3, 5, 16-18].

Завдання для самостійної роботи № 4 (4 год.)

Зміст завдання: проаналізуйте мету, завдання, принципи, закономірності, форми реалізації музичної та мистецької освіти школярів.

Методичні рекомендації щодо виконання завдання

1. Опрацюйте навчальні програми із мистецтва для учнів 1-4 класів, музичного мистецтва для школярів 5-7 класів, мистецтва для учнів 9-11 класів закладів загальної середньої освіти.
2. Проаналізуйте запропоновану навчально-методичну літературу.
3. Створіть короткий конспект теми.

Література

Допоміжна: [19].

Інформаційні ресурси: [2-4].

Завдання для самостійної роботи № 5 (7 год.)

Зміст завдання: розв'яжіть запропоновані педагогічні задачі. Здійсніть художнього-педагогічний аналіз двох інструментальних творів із власного виконавського репертуару. Підготуйте плани-конспекти уроків музичного

мистецтва та мистецтва (клас і тема на вибір) із дидактичним забезпеченням до них.

Методичні рекомендації щодо виконання завдання

1. Ознайомтесь із змістом запропонованих педагогічних задач (див. Додаток 1) та виберіть найбільш правильний, на Вашу думку, варіант їх розв'язання. Якщо жоден із вказаних варіантів відповідей Вас не влаштовує, вкажіть власний у вільному рядку.

2. Виберіть із власного інструментально-виконавського репертуару два музичні твори та здійсніть їх художньо-педагогічний аналіз за такою схемою:

– відомості про композиторів, місце вибраних музичних творів у їхній творчості;

– характер, жанр, стиль, форма, особливості інтерпретації музичних творів;

– педагогічний потенціал композицій;

– у якому класі, в контексті яких тем та у процесі яких видів музичної діяльності школярів на уроках музичного мистецтва або мистецтва доречно використати вибрані твори;

– порядковість реалізації композицій у процесі конкретного виду музичної діяльності: зміст вступних бесід, методика застосування музичного матеріалу, можливість використання творів суміжних видів мистецтва;

– висновки.

3. Підготуйте план-конспект уроку музичного мистецтва (клас і тема на вибір) із дидактичним забезпеченням до нього:

I. Підготуйтеся до виконання завдання:

– користуючись програмою із музичного мистецтва оберіть тему уроку, за якою складатимете конспект;

– ознайомтесь із змістом уроку, музичним матеріалом;

– визначте тип уроку, його місце в контексті обраної тем;

– сплануйте забезпечення зв'язку і послідовності різних видів музичної діяльності на уроці;

– передбачте наступність у розвитку музичних здібностей, формуванні знань, умінь та навичок учнів;

– сплануйте умови для розвитку творчої активності дітей за допомогою пошукових ситуацій;

– проаналізуйте можливості використання творів суміжних мистецтва у процесі опрацювання навчального матеріалу;

– продумайте обладнання уроків;

– продумайте драматургію уроку, передбачте кульмінаційні моменти.

II. Змодельуйте урок музичного мистецтва, опираючись на поданий орієнтовний план:

– організаційна частина, музичне привітання;

– повідомлення теми, мети і мотивація навчальної діяльності;

– основна частина (вокально-хорова робота (розспівування, спів пісень), музично-ритмічні рухи (тільки для молодших школярів), музичне сприймання,

гра на елементарних музичних інструментах, засвоєння основ музичної грамотності);

– підсумки уроку.

4. Підготуйте план-конспект уроку мистецтва (клас і тема на вибір) із дидактичним забезпеченням до нього:

I. Підготуйте до виконання завдання:

– користуючись навчальними програмами із мистецтва для 8-9 і 10-11 класів оберіть тему уроку, за якою складатимете конспект;

– ознайомтесь із змістом уроку, мистецьким матеріалом;

– визначте тип уроку, його місце в контексті обраної теми;

– сплануйте забезпечення зв'язку і послідовності різних видів діяльності учнів на уроці;

– передбачте наступність у розвитку мистецьких компетенцій школярів;

– сплануйте умови для розвитку творчої активності дітей за допомогою пошукових ситуацій;

– продумайте обладнання уроку;

– продумайте драматургію уроку, передбачте кульмінаційні моменти.

II. Змодельуйте урок мистецтва, опираючись на поданий орієнтовний план:

– організаційна частина;

– повідомлення теми, мети і мотивація навчальної діяльності;

– основна частина;

– підсумки уроку.

Література

Базова: [4].

Допоміжна: [9, 13, 19].

Інформаційні ресурси: [2-5].

Завдання для самостійної роботи № 6 (7 год.)

Зміст завдання: підготуйте проект на тему: «Аналіз власного рівня професійної компетентності» (за результатами переддипломної педагогічної практики).

Методичні рекомендації щодо виконання завдання

1. Дайте відповідь на запропоновані в анкеті (див. Додаток 2) запитання та оцініть рівень сформованості у Вас професійної компетентності.

2. Проаналізуйте результати пройденої Вами переддипломної педагогічної практики за такими параметрами:

– види та ефективність проведеної роботи;

– сформованість знань, умінь і навичок для виконання музично-освітніх завдань у закладах загальної середньої освіти;

– наявність професійного досвіду;

– розвиненість особистісного потенціалу для продуктивного здійснення музично-освітньої діяльності;

– напрями подальшого професійного розвитку.

3. Враховуючи результати проведеного аналізу підготуйте доповідь на тему «Аналіз власного рівня професійної компетентності».

Література

Основна: [2, 7].

Додаткова: [2, 3, 17].

Завдання для самостійної роботи № 7 (3 год.)

Зміст завдання: складіть програму професійного самовдосконалення.

Методичні рекомендації щодо виконання завдання

1. Опрацюйте теоретичний матеріал за темою лекції.

2. Враховуючи результати підготовленого проекту «Аналіз власного рівня професійної компетентності» (за результатами переддипломної педагогічної практики) продумайте зміст роботи із підвищення Вашого рівня професійної компетентності.

3. Складіть програму професійного самовдосконалення за зразком, наведеним у Додатку 3.

Література

Базова: [1-3, 6, 7].

Допоміжна: [2, 3, 7,].

5. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої музично-педагогічної освіти

1-2 бали – заслуговує здобувач вищої освіти, який фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення навчальної дисципліни. Демонструє елементарні знання теоретичного матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; користується додатковими джерелами.

3 бали – заслуговує здобувач вищої освіти, який виявляє знання ключових складових змісту освітнього компоненту, демонструє елементарну здатність до їх застосування у процесі виконання професійних завдань. Відповідь повна з деякими неточностями. Виявляє уміння аналізувати відповіді інших здобувачів, самостійного пошуку та опрацювання навчального матеріалу.

4 бали – заслуговує здобувач вищої освіти, який володіє достатньо глибокими й міцними знаннями навчальної дисципліни, здатний до їх застосування у нестандартних ситуаціях. Робить аргументовані висновки, використовує додаткові джерела інформації, критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї. Вирізняється стандартистю музично-педагогічного мислення, здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – заслуговує здобувач вищої освіти, який володіє системними знаннями, демонструє музичні й педагогічні творчі уміння, користується широким арсеналом засобів-доказів власної думки, вирішує складні проблемні

завдання. Вміє максимально використовувати набуті знання і практичні вміння для вирішення музично-освітніх проблем. Виявляє високий рівень світосприйняття і світовідчуття мистецького мислення, потребу в художньо-педагогічній діяльності, самовдосконаленні. Демонструє готовність до ефективного здійснення музично-виховної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

6. Критерії оцінювання самостійної роботи студентської молоді

2-5 балів – здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал, передбачений для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення; на низькому рівні виконав практичні завдання.

6-10 балів – здобувач вищої освіти не повністю виконав завдання для самостійного опрацювання, не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність знань.

11-15 балів – здобувач вищої освіти засвоїв теоретичний матеріал із відповідних тем, орієнтується в ньому; усвідомлено, але не завжди правильно застосовує знання для розв'язання практичних завдань.

16-20 балів – здобувач вищої освіти засвоїв теоретичний матеріал, передбачений для самостійного опрацювання, вміло користується запропонованою методичною і науковою літературою; демонструє сформованість загальнопедагогічних і музично-практичних умінь при виконанні практичних завдань.

21-25 балів – здобувач вищої освіти засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу; для оформлення результатів дослідної роботи використовує не тільки рекомендовану, а й додаткову літературу; чітко володіє понятійним апаратом; у підготовці практичних завдань демонструє творчий підхід та креативне мислення.

7. Підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань

Програмою передбачено підготовку здобувачами вищої освіти індивідуальних навчально-дослідних завдань на задану тему (див. Додаток 4).

Порядок подання та захист ІНДЗ

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді реферату обсягом до 15 арк.
2. ІНДЗ подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до підсумкового контролю або завершення семестру.
3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті (семінарському, практичному) на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання шляхом усного звіту здобувача вищої освіти про виконану роботу (до 5-ти хв.).

4. Оцінка за ІНДЗ враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. Максимальна кількість балів – 15.

Критерії оцінювання ІНДЗ

В основі критеріїв оцінки індивідуального науково-дослідного завдання лежить повнота й правильність виконання роботи, рівень усвідомлення та розуміння здобувачем навчального матеріалу. Враховується здатність здобувача вищої освіти диференціювати, інтегрувати й уніфікувати отриманні знання, застосовувати наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук і використання додаткових джерел інформації для глибокого, логічного й творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

2-3 бали – здобувач вищої освіти демонструє початковий рівень знань, знає близько половини навчального матеріалу, який здатний відтворити відповідно до тексту. Описує явища, процеси без пояснень причини; за допомогою викладача здатен відтворити їхню послідовність, але слабо орієнтується в поняттях. Володіє фрагментарними навиками у роботі з матеріалом. Здатен давати відповідати на прості, стандартні запитання. Виявляє інтерес до навчального матеріалу.

4 бали – здобувач вищої освіти знає більше матеріалу завдання, розуміє його основний зміст. Здатний до висвітлення із помилками й неточностями сутності ключових понять дослідження, сформулювати правило, має стійкі навички роботи з текстом.

5 балів – здобувач вищої освіти здатний до самостійного оволодіння значною частиною матеріалу ІНДЗ, формулює поняття, наводить приклади, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами. Використовує научні матеріали. Відповіді непослідовні та нелогічні.

6 балів – здобувач вищої освіти знає базові положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища й робити певні висновки. Відповідь правильна, але недостатньо осмислена.

7 балів – здобувач вищої освіти самостійно відтворює значну частину навчального матеріалу, відповідає за планом. Висловлює власну думку відносно теми, уміє застосовувати знання при розв'язанні завдань за взірцем. Користується додатковими джерелами.

8 балів – здобувач вищої освіти правильно й логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії та факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними.

9 балів – здобувач вищої освіти уміє наводити власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію.

10 балів – знання здобувача вищої освіти є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з погляду смислового взаємозв'язку.

11 балів – здобувач вищої освіти аналізує, встановлює найсуттєвіші зв'язки й залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

12 балів – здобувач вищої освіти володіє глибокими й міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Може визначати тенденції та суперечності процесів, робить аргументовані висновки. Критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї.

13 балів – здобувач вищої освіти використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності. Вирішує творчі завдання, відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної. Здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

14 балів – здобувач вищої освіти володіє системними, дієвими знаннями, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності. Користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ.

15 балів – здобувач вищої освіти уміє ставити й вирішувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї. Самостійно виконує науково-дослідну роботу, логічно й творчо викладає матеріал письмовій формі. Розвиває свої обдарування та нахили.

8. Питання до заліку

1. Професійна компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва як навчальна дисципліна.

2. Сутність професійної компетентності педагогів-музикантів.

3. Структура професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

4. Значення фахових дисциплін у формуванні професійної компетентності здобувачів вищої музично-педагогічної освіти.

5. Предметні компетентності як результат вивчення фахових дисциплін.

6. Мотиваційна сфера як рушійна сила професійного становлення та подальшої музично-освітньої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва.

7. Ціннісні орієнтації у змісті професійної компетентності педагогів-музикантів.

8. Особистісний потенціал майбутніх учителів музичного мистецтва як невід'ємна складова їхньої професійної компетентності.

9. Сучасні вимоги до особистості педагога-музиканта.

10. Поняття «знання» у сучасній педагогічній науці.

11. Психолого-педагогічні знання учителя музичного мистецтва.

12. Зміст музично-теоретичних знань здобувачів вищої музично-педагогічної освіти.

13. Значення методичних знань для ефективного виконання майбутніми учителями музичного мистецтва професійних завдань.

14. Загальнопедагогічні уміння та навички у змісті професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Їх види та характеристика.

15. Музично-практичні уміння та навички у змісті професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Їх види та характеристика.

16. Сутність професійного досвіду майбутніх педагогів-музикантів.

17. Види професійного досвіду здобувачів вищої музично-педагогічної освіти.

18. Педагогічна практика як засіб інтеграції, реалізації та удосконалення здобутих у процесі навчання знань, умінь і навичок.

19. Рефлексія та механізми її розвитку.

20. Значення мистецької рефлексії для професійної діяльності педагога-музиканта.

21. Професійний розвиток як передумова успішної фахової діяльності учителя музичного мистецтва.

9. Система поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється у процесі семінарських і практичних занять, перевірки виконання здобувачами вищої освіти завдань для самостійної роботи та індивідуального навчально-дослідного завдання. Підсумковий контроль відбувається шляхом складання заліку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання (35 б.)							ІНДЗ	Підсум. тест	Самост. робота	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2								
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 7	15	25	25	100
5	5	5	5	5	5	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

10. Рекомендована література

Базова

1. Гаврілова Л. Г. Професійна компетентність майбутніх учителів музики як педагогічний феномен. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. Вип. № 2. С. 71-82.

2. Грозан С. В. Професійна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. № 151 (2). С. 152-155.

3. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. М.: Высш. шк., 1990. 119 с.

3. Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посібник. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 248 с.

4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.

4. Пастушенко Л. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Рівне, 2017. 20 с.

5. Пухальський Т. Д. Формування професійної компетентності майбутнього учителя музики засобами диригентсько-хорових дисциплін: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2019. 20 с.

Допоміжна

1. Безносюк О. О., Яловський П. М. Сутнісна характеристика понять «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність учителя музичного мистецтва». *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. Вип. № 11. Том 3. С. 170-174.

2. Брилін Б., Козир А. Здатність до мистецької рефлексії як ознака фахової майстерності майбутніх учителів музики. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. Миколаїв: МДУ імені В. О. Сухомлинського, 2010. Вип. № 1.31. С. 11-18.

3. Вознюк О. В. Професійно важливі якості сучасного вчителя як творчої особистості. Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія. 2016. С. 67-97.

4. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 4-те. К.: «Академвидав», 2012. 616 с.

5. Гилюн О. В. Освітні мотивації студентської молоді. *Грані: наук.-теорет. і громад.-політ. Альманах*. Дніпроп. нац. ун-т ім. О. Гончара; Центр соц.-політ. дослідж. 2012. Вип. № 1 (81). С. 102-104.

6. Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічна освіта: методологія, теорія, практика: монографія. Т 1. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. 400 с.

7. Каплінський В. В. Загальнопедагогічна компетентність учителя: особливості, складники, шляхи формування: монографія. Вінниця: Ніланд ЛТД, 2017. 154 с.

8. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика: монографія / Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко, Н. О. Постригач, Л. П. Пуховська, О. В. Сулима. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 280 с.

9. Локарева Ю. В. Особливості музично-теоретичної підготовки у професійному становленні майбутнього вчителя музики. *Наукові записки КДПУ*. Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 112. С. 229-236.

10. Маркова А. К. Психологія професіоналізму. М.: Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. 308 с.

11. Михаськова М. А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2007. 22 с.

12. Пушкар Л. В. Методичні засади формування музичних компетенцій студентів педагогічних університетів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2009. 24 с.

13. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

14. Рудницька О. П., Болгарський А. Г., Свистельникова Т. Ю. Основи педагогічних досліджень: навч.-метод. посіб. для студ. вищих навч. закладів, які вивчають дисц. мистецького циклу. К., 1998. 143 с.

15. Рудницька К. В. Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 1 (38). С. 241-244.

16. Свещинська Н. В. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів засобами сучасної фортепіанної музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кіровоград, 2005. 20 с.

17. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 208 с.

18. Томашівська М. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного музичного мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Кременець, 2019. 22 с.

19. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. 528 с.

20. Шахов В. Базова педагогічна освіта майбутнього вчителя: загальнопедагогічний аспект: монографія. Вінниця: «Едельвейс», 2007. 383 с.

21. Яловський П. Фахові дисципліни у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. *The world of science and innovation: abstracts of the 6-th International scientific and practical conference*. London: Cognum Publishing House, 2021. С. 1279-1283.

Інформаційні ресурси

1. Зимняя И. А. Компетенция и компетентность в контексте компетентностного подхода в образовании. URL: http://www.rusreadorg.ru/creditor_assets/attachments/63/i_a_zymnaya_competency_and_competence.pdf.

2. Мистецтво: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (5-9 класи). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.

3. Мистецтво: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (10-11 класи). Профільний рівень. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/mistecztvo-profil.docx>.

4. Мистецтво: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (10-11 класи). Рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/mistecztvo-snandart.docx>.

5. Музичне мистецтво: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (1-4 класи). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.

6. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

11. Додатки

Додаток 1

Педагогічні ситуації

Шановні здобувачі вищої освіти! Ознайомтесь зі змістом запропонованих педагогічних задач та виберіть найбільш правильний, на Вашу думку, варіант їх розв'язання. Якщо жоден із вказаних варіантів відповідей Вас не влаштовує, вкажіть власний у вільному рядку.

Ситуація 1. Ви розпочали урок, усі учні заспокоїлися, але зненацька у класі хтось гучно засміявся. Коли Ви, не встигнувши нічого сказати, питально й здивовано подивилися на учня, який засміявся, він заявив: «Мені завжди смішно дивитися на Вас і хочеться сміятися, коли Ви починаєте вести урок». Як Ви відреагуєте на це?

1. «От тобі й на!».
2. «А чому тобі смішно?».
3. «Ну, і заради Бога!».
4. «Ти що, дурачок?».
5. «Люблю веселих людей».
6. «Я радий(а), що створюю в тебе гарний настрій».
7. _____

Ситуація 2. На початку уроку або після декількох занять учень Вам заявляє: «Не думаю, що Ви зможете нас чомусь навчити». Ваша реакція:

1. «Твоя справа – вчитися, а не навчати педагогів».
2. «Таких, як ти, я точно нічому не зможу навчити».
3. «Можливо, тобі краще перейти в інший клас або вчитися в іншого учителя?».
4. «Ти просто не маєш бажання вчитися».
5. «Чому ти так думаєш?».
6. «У моїй поведінці, напевно, є щось таке, що наводить тебе на подібну думку».
7. _____

Ситуація 3. Учитель дає учню завдання, а той відмовляється його виконувати й при цьому заявляє: «Я не хочу це робити!». Якою повинна бути реакція педагога?

1. «Не хочеш – змусимо!»
2. «Чому ж ти тоді прийшов учитися?».
3. «Тим гірше для тебе, залишайся неуком»
4. «Ти усвідомлюєш, чим це може для тебе обернутися?».
5. «Не міг би ти пояснити, чому?».
6. «Давай сядемо й обговоримо – можливо ти й правий».
7. _____

Ситуація 4. Учень розчарований своїми навчальними успіхами, сумнівається у своїх здібностях і в тому, що йому коли-небудь вдасться як слід зрозуміти й засвоїти навчальний матеріал. Він говорить учителю: «Як Ви думаєте, чи вдасться мені коли-небудь вчитися на відмінно й не відставати від однокласників?» Що повинен на це йому відповісти педагог?

1. «Якщо чесно – сумніваюся».
2. «Так, звичайно, у цьому ти можеш не сумніватися».
3. «У тебе прекрасні здібності і я покладаю на тебе великі надії».
4. «Чому ти сумніваєшся в собі?».
5. «Давай поговоримо й з'ясуємо проблеми».
6. «Чимало залежить від того, як ми з тобою будемо працювати».

7. _____

Ситуація 5. Учень говорить учителю: «На два найближчих уроки я не прийду, бо в цей час хочу погуляти із друзями. Як Ви відповісте?»

1. «Спробуй тільки!».
2. «Наступного разу тобі доведеться прийти в школу з батьками».
3. «Тобі всерівно доведеться відпрацювати пропущені заняття».
4. «Мені здається, що ти дуже несерйозно ставишся до занять».
5. «Може тобі взагалі краще залишити школу?».
6. «А що ти збираєшся робити далі?».
7. «Мені цікаво знати, чому прогулянка із друзями для тебе цікавіше, ніж урок музичного мистецтва».
8. «Я тебе розумію: відпочивати, спілкуватися із друзями дійсно цікавіше, ніж учитися в школі. Ти такої ж думки?».

9. _____

Ситуація 6. Учень, побачивши педагога, коли той увійшов у клас, говорить йому: «Ви виглядаєте дуже втомленим». Як на це повинен відреагувати учитель?»

1. «З твого боку не дуже пристойно робити мені такі зауваження».
2. «Так, я не дуже добре себе почуваю».
3. «Не хвилюйся за мене, краще на себе подивися».
4. «Я сьогодні мало спав, у мене багато роботи».
5. «Не турбуйся, це не зашкодить нашому уроку».
6. «Ти – дуже уважний. Дякую за турботу!».

7. _____

Ситуація 7. «Я відчуваю, що уроки, які Ви ведете, не допомагають мені», – говорить учень педагогу й додає: «Я взагалі думаю кинути заняття». Як на це повинен відреагувати учитель?»

1. «Перестань говорити дурниці!».
2. «Нічого собі, додумався!».
3. «Можливо. Тобі знайти іншого вчителя?».
4. «Я хочу знати, чому в тебе виникло таке бажання?».
5. «Давай попрацюємо разом над розв'язанням твоєї проблеми».
6. «Можливо твою проблему можна розв'язати якимось інакше?».

7. _____

Ситуація 8. Учень говорить педагогу, демонструючи зайву самовпевненість: «Немає нічого такого, що я не зумів би зробити, якби захотів. Зокрема, мені не важко засвоїти Ваш предмет». Якою повинна бути реакція вчителя?»

1. «Ти дуже добре думаєш про себе».
2. «Із твоїми здібностями? Сумніваюся!».

3. «Ти, напевно, досить самовпевнений, якщо так кажеш?».
4. «Не сумніваюся в цьому».
5. «Це, напевно, потребуватиме від тебе чимало зусиль».
6. «Зайва самовпевненість шкодить справі».
7. _____

Ситуація 9. У відповідь на зауваження вчителя учень говорить, що для того, щоб засвоїти навчальний предмет, йому не потрібно багато працювати: «Мене вважають досить здібною людиною». Що повинен відповісти йому на це педагог?

1. «Це думка, якій ти навряд чи відповідаєш».
2. «Дивлячись на ті труднощі, які дотепер у тебе були, твої знання аж ніяк не свідчать про це».
3. «Більшість людей вважає тебе здібним, але насправді це не так».
4. «Я радий(а), що ти такої високої думки про себе».
5. «Це повинно змусити тебе докласти більше зусиль до навчання».
6. «Це звучить так, начебто ти сам не дуже віриш у свої здібності».
7. _____

Ситуація 10. Учень говорить учителю: «Я знову забув виконати домашнє завдання». Як слід на це відреагувати педагогу?

1. «Ну от, знову!».
2. «Чи не здається тобі це виявом безвідповідальності?».
3. «Думаю, що тобі потрібно ставитися до навчання серйозніше».
4. «Я хотів би знати, чому?».
5. «У тебе, імовірно, не було для цього можливості?».
6. «Як ти думаєш, чому я щораз нагадую про це?».
7. _____

Ситуація 11. Учень у розмові з учителем говорить йому: «Я хотів би, щоб Ви ставилися до мене краще, ніж до інших учнів». Як повинен відповісти вчитель на таке прохання?

1. «Чому це я повинен ставитися до тебе краще, ніж інших?».
2. «Я зовсім не збираюся відбирати собі мазунчиків і фаворитів!»
3. «Мені не подобаються люди, які так думають».
4. «Чому я повинен (на) особливо виділяти тебе серед інших учнів?».
5. «Якби я тобі сказав(ла), що люблю тебе більше, ніж інших учнів, то ти почував би себе від цього краще?».
6. «Як ти думаєш, як насправді я до тебе ставлюся?».
7. _____

Ситуація 12. Учень, виразивши вчителю свої сумніви із приводу можливості гарного засвоєння навчального предмета, говорить: «Я сказав Вам про те, що мене турбує. Тепер Ви скажіть, у чому причина цього і як мені бути далі?». Що повинен на це відповісти вчитель?

1. «У тебе, як мені здається, комплекс неповноцінності».
2. «У тебе немає жодних підстав для занепокоєння».
3. «Перш, ніж я зможу висловити обґрунтовану думку, мені необхідно краще розібратися в суті проблеми».

4. «Давай зачекаємо, попрацюємо й повернемося до обговорення цієї проблеми через якийсь час. Я думаю, що нам вдасться її розв'язати».

5. «Я не готовий(а) зараз дати тобі точну відповідь».

6. «Не хвилюйся, у мене у свій час теж нічого не виходило».

7. _____

Ситуація 13. Учень говорить учителю: «Мені не подобається те, що Ви говорите на уроках». Якою повинна бути відповідь учителя?

1. «Це-погано».

2. «Ти, напевно, у цьому не розбираєшся».

3. «Я сподіваюся, що надалі, у процесі наших занять твоя думка зміниться».

4. «Чому?»

5. «А що ти сам любиш і готовий захищати?»

6. «На смак і колір товариша немає».

7. Як ти думаєш, чому я це говорю й захищаю?».

8. _____

Ситуація 14. Учень, явно демонструючи своє погане ставлення до когонебудь із товаришів по класу, говорить: «Я не бажаю учитися разом із ним». Як на це повинен відреагувати вчитель?

1. «Ну то й що?»

2. «Нікуди не подінешся, однаково доведеться».

3. «Це нерозумно з твого боку».

4. «Але він теж не захоче після цього учитися з тобою».

5. «Чому?».

6. «Я думаю, що ти не правий».

7. _____

Додаток 2

Анкета для діагностики рівня сформованості в майбутніх учителів музичного мистецтва професійної компетентності

Шановні здобувачі вищої освіти! Оцініть рівень значимості для вас і ступінь розвитку вказаних особистісних якостей, знань, умінь та навичок за 5-бальною шкалою, де 1 б. – дуже низький, 2 б. – низький, 3 б. – середній, 4 б. – вище середнього, 5 б. – високий.

Особистісно-спонукальний блок

№ п/п	Особистісні якості	Рівень значимості	Ступінь розвитку
Загальнолюдські якості			
1.	Патріотизм		
2.	Працьовитість		
3.	Відповідальність		
4.	Дисциплінованість		
5.	Оптимізм		
6.	Справедливість		

7.	Чесність		
8.	Гуманізм		
9.	Почуття гумору		
Професійно-педагогічні якості			
10.	Любов до музичного мистецтва		
11.	Повага до національної культури та культури інших народів		
12.	Розуміння художнього змісту різних видів мистецтва		
13.	Музичний смак		
14.	Прагнення до творчого самовиявлення у музичному мистецтві		
15.	Ерудиція		
16.	Культура зовнішнього вигляду		
17.	Уміння вербального і невербального спілкування		
18.	Здатність до контролю за своїм психофізичним станом		
19.	Прагнення до самовдосконалення		
20.	Любов до дітей		
21.	Емпатія		
22.	Артистизм		
23.	Здатність до імпровізації		
24.	Комунікативність		
25.	Творчий підхід до професійної діяльності		
Музичні здібності			
26.	Ладове почуття		
27.	Музично-слухове уявлення		
28.	Музично-ритмічне почуття		
29.	Емоційний відгук на музику		
Середнє:			

Знаннєвий блок

№ п/п	Система знань	Рівень значимості	Бали
1.	Психолого-педагогічні знання		
2.	Музично-теоретичні знання		
3.	Знання із фахових музично-виконавських дисциплін		
4.	Методичні знання		
Середнє:			

Функціональний блок

№ п/п	Система умінь	Рівень значимості	Бали
Загальнопедагогічні уміння			
1.	Педагогічне спілкування (уміння взаємодіяти з усіма членами освітнього процесу, вербального та невербального спілкування тощо)		
2.	Організаторські вміння (уміння організовувати навчальну, творчу, позакласну навчально-виховну діяльність учнів)		
3.	Педагогічний контроль (виявлення та оцінювання рівня навчальних досягнень школярів)		
4.	Уміння та навички самостійної роботи (планувати та здійснювати власну самоосвітню діяльність, самостійно аналізувати та засвоювати нову теоретичну інформацію)		
5.	Педагогічна техніка (уміння володіти власним емоційним станом, настроєм, увагою, технікою мови; вирішувати конфліктні ситуації)		
6.	Педагогічна творчість (уміння оригінально та творчо виконувати педагогічні завдання, здатність до педагогічної імпровізації)		
Музично-практичні уміння			
7.	Інструментально-виконавські		
8.	Вокально-виконавські		
9.	Диригентсько-хорові		
10.	Музично-аналітичні		
11.	Музично-творчі (навички виконавської імпровізації, творчої інтерпретації, музичної композиції)		
12.	Методичні уміння (уміння планувати та творчо реалізовувати музичну та мистецьку освіту школярів, різні види музичної діяльності учнів ЗЗСО)		
Середнє:			

**Програма професійного самовдосконалення
майбутніх учителів музичного мистецтва**

Напрями професійного самовдосконалення	Зміст роботи
1. Особистісний розвиток	
2. Розвиток системи професійних знань	
3. Удосконалення загальнопедагогічних і музично-практичних умінь	
4. Збагачення професійного досвіду	

Теми індивідуальних навчально-дослідних завдань

1. Основні проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у контексті сучасного реформування вітчизняної системи освіти.
2. Компетентнісний підхід у професійній підготовці педагогів-музикантів.
3. Сучасний учитель музичного мистецтва.
4. Національне музичне мистецтво у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.
5. Педагогічна культура майбутнього учителя музичного мистецтва.
6. Мистецька рефлексія та шляхи її формування.
7. Ціннісні орієнтації майбутніх учителів музичного мистецтва.
8. Педагогічна практика у системі формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.
9. Виконавська майстерність у структурі професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.
10. Зарубіжний досвід фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.